

Zlatna žutica vinove loze i američki cvrčak

Zlatna žutica vinove loze, poznata i pod francuskim nazivom *Flavescence dorée* (FD), je **karantenska bolest koja se smatra jednom od najdestruktivnijih i najštetnijih bolesti vinove loze u Europi**. Ovu opasnu bolest vinove loze nije moguće suzbiti izravnim mjerama zaštite u vinogradima u kojima je prisutna, već je sprječavanje njenog daljnjeg širenja i iskorjenjivanje moguće krčenjem i uništavanjem izvora zaraze, zaraženih trsova, pa čak i čitavih vinograda koji pokazuju simptome fitoplazmi, te obveznim suzbijanjem vektora (prenositelja) američkog cvrčka.

Zlatna žutica vinove loze prisutna je u svim vinogradarskim regijama Europe. Prvi nalaz zlatne žutice potvrđen je u Hrvatskoj 2009. god. **Na području moslavačkog vinogorja zaraza je prvi puta potvrđena 2019. godine a 2020. g. bilježimo njeno širenje na novim lokacijama. Do sada je potvrđena na području Popovače, Volodera, Katoličkog Selišća, Kutine i Ilove.** U vinogradima u kojima se pojavljuje poprima razmjere epidemije, pričinjavajući velike štete u gubitku grožđa i trajnom gubitku zaraženih trsova.

Epidemijsko širenje zlatne žutice u vinogradima uzrokuje za sada jedini poznati prirodni vektor ove bolesti, američki cvrčak (*Scaphoideus titanus*). Taj kukac hrani se sišući sokove iz floemskog tkiva vinove loze, pri čemu usvaja fitoplazme koje se umnažaju u njegovu tijelu te ih prenosi na okolne zdrave trsove.

Simptomi žutica vinove loze na oboljelom se trsu pojavljuju najčešće krajem lipnja, a prema jeseni sve su više izraženi. Rubovi lišća počinju se uvijati prema naličju tako da list poprima kopljasti izgled, lisna plojka požuti kod bijelih, a pocrveni kod crvenih sorata vinove loze. Dijelovi lista nekrotiziraju. Lišće je uslijed nagomilavanja šećera krto pa se kod stiskanja rukom drobi, za razliku od zdravog lista koji se gužva.

Odrvenjavanje mladica je poremećeno, tj. mladice potkraj ljeta ili početkom jeseni ne odrvenjavaju, već ostaju zelene i tijekom zime smrzavaju i propadnu.

Slika 1 i Slika 2: Simptomi na lišću

Slika 3: Zaražena neodrvljena i zdrava mladica

Cvatnja i oplodnja najčešće su poremećene. Bobe, a često i cijeli grozdovi, smežuraju se i suše, što se odražava na bitno smanjenom urodu i kakvoći grožđa. Oboljeli trsovi obično odumiru nakon dvije do tri godine.

Zlatnu žuticu vinove loze prenosi američki cvrčak (*Scaphoideus titanus*) pa je važno poznavati njegovu biologiju i pravovremeno provoditi mjere njegova suzbijanja.

Ovaj štetnik razvija samo jednu generaciju godišnje i gotovo je monofagna vrsta koja se potpuno razvija na vinovoj lozi. Odrasli kukci su relativno male veličine (prosječno 0,5 cm). Prezimljuju u stadiju jajeta odloženog u koru dvogodišnje rozgve. Prve ličinke iz jajeta izlaze sredinom svibnja i u početku se zadržavaju na naličju lišća na mladicama u donjoj zoni trsa. Hrane se sisanjem biljnog soka iz floema biljke. Ličinke prolaze kroz 5 razvojnih stadija i svaki traje 10 dana. Odrasli oblici javljaju se od početka srpnja te se zadržavaju na lozi do kraja rujna. Nakon oplodnje oplođene ženke odlaze jaja pod koru dvogodišnje rozgve. Ličinke i odrasli kukci prenose fitoplazmu na perzistentan način tj. moraju se hraniti sisanjem biljnih sokova na zaraženom čokotu barem 4-8 dana, a tek nakon 28-35 dana sposobni su širiti bolest na zdrave čokote.

Praćenje populacije američkog cvrčka vrši se postavljanjem žutih ljepljivih ploča, koje se vješaju početkom srpnja na srednju armaturnu žicu, a zamjenjuju se svaka dva do tri tjedna.

Slika 1. ličinka američkog cvrčka - razvojni stadij (L1 do L5)

Za suzbijanje američkog cvrčka dopuštenje imaju insekticidi:

PRIPRAVAK Aktivna tvar	Američki cvrčak	Groždani moljci	MAKSIMALAN BROJ TRETIRANJA U SEZONI
SIVANTO PRIME (flupiradifuron)	+		1X
MOSPILAN 20 SG (acetamiprid)	+		1x
DECIS 2,5 EC (deltametrin), CHYTHRIN MAX (cipermetrin), CYPGOLD (cipermetrin)	+	+	1X
SUMIALFA 5 FL (esfenvalerat)	+	+	ponavljanje tretmana sukladno službenim preporukama
MAVRIK FLO (taufluvalinat)	+		2X
EVURE (tau-fluvalinat)	+		2X
NEEMIK TEN (azadiraktin)	+		1x
ABANTO (piretrin), KRISANT EC (piretrin), PYREGARD (piretrin), DIREKT GREEN (piretrin),	+		2X
ASSET FIVE (piretrin), PIRECRIS (piretrin)	+	+	3X
FLIPPER (masne kiseline kalijeve soli)	+		5X

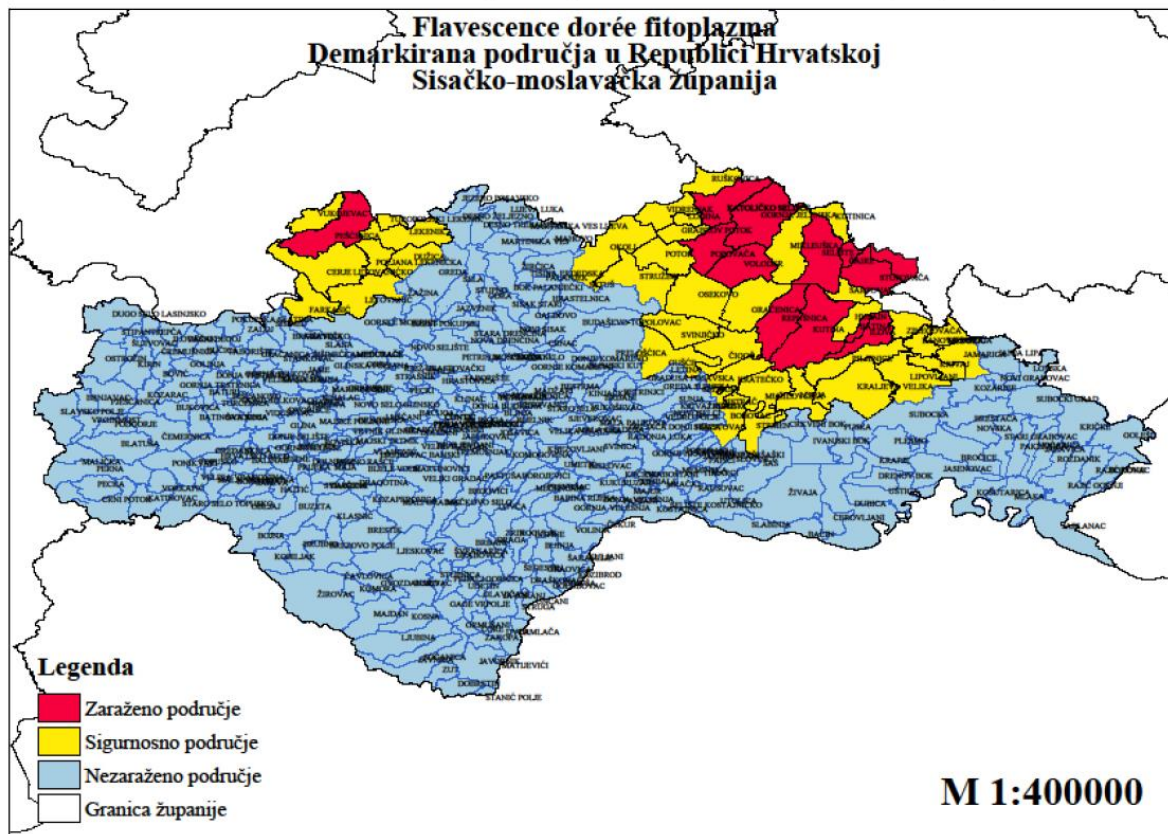
Pripravci na bazi piretrina, kiseline kalijeve soli i azadiraktina dopušteni su u ekološkoj proizvodnji.

Slika 5. američki cvrčak (Scaphoideus titanus)

Sukladno Odluci o određivanju demarkiranih područja u kojima se provode mjere za sprječavanje širenja i suzbijanje zlatne žutice vinove loze (NN 70/25), definirana su zaražena i sigurnosna područja (https://savjetodavna.mps.hr/wp-content/uploads/2025/04/Odluka-o-određivanju-demarkiranih-podrucja_zlatna-zutica-vinove-loze_NN-70_25.pdf)

Prikaz demarkiranih područja SMŽ, koja uključuju zaraženo i sigurnosno područje dajemo na fotografiji:

Svi posjednici vinove loze u demarkiranim područjima (zaraženom i sigurnosnom području) obvezni su pratiti prisutnost vektora zlatne žutice vinove loze, američkog cvrčka, postavljanjem žutih ljepljivih ploča te su obvezni suzbijati američkog cvrčka dopuštenim insekticidima. Također, vinogradari su obvezni pratiti pojavu simptoma koji bi upućivali na eventualnu zarazu zlatnom žuticom te su u slučaju sumnje na zarazu dužni o tome obavijestiti nadležnog fitosanitarnog inspektora ili Zavod za zaštitu bilja.

S ciljem zaštite pčela, korovna flora koja služi za zatravnjivanje u vinogradima, a nalazi se u cvatnji, mora biti pokošena u trenutku tretiranja sredstvima koja su opasna za pčele.

Pripravke za zaštitu bilja upotrijebiti prema uputi proizvođača, a praznu je ambalažu potrebno zbrinuti na propisani način.

Podaci o registriranim sredstvima za zaštitu bilja dostupni su putem internetske tražilice na sljedećoj adresi: <http://fis.mps.hr/trazilicaszb/>

Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i ribarstva
Uprava za stručnu podršku
razvoju poljoprivrede